Euroopa Parlament
2024-2029

Naiste õiguste ja soolise võrdõiguslikkuse komisjon

2024/2124(INI)

16.7.2025

RAPORTI PROJEKT

naiste ettevõtluse kohta maapiirkondades ja saartel ning äärepoolseimates piirkondades
(2024/2124(INI))

Naiste õiguste ja soolise võrdõiguslikkuse komisjon

Raportöör: Elżbieta Katarzyna Łukacijewska

SISUKORD

lk

EUROOPA PARLAMENDI RESOLUTSIOONI ETTEPANEK.....3

SELETUSKIRI 8

LISA: SISENDI DEKLARATSIOON 10

EUROOPA PARLAMENDI RESOLUTSIOONI ETTEPANEK

naiste ettevõtluse kohta maapiirkondades ja saartel ning äärepoolseimates piirkondades (2024/2124(INI))

Euroopa Parlament,

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. juuli 2006. aasta direktiivi 2006/54/EÜ meeste ja naiste võrdsete võimaluste ja võrdse kohtlemise põhimõtte rakendamise kohta tööhõive ja elukutse küsimustes[1],

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 10. mai 2023. aasta direktiivi (EL) 2023/970, millega tasustamise läbipaistvuse ja õiguskaitsemehhanismide kaudu tugevdatakse meeste ja naiste võrdse või võrdväärse töö eest võrdse tasu maksmise põhimõtte kohaldamist[2],

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. juuni 2019. aasta direktiivi (EL) 2019/1158, milles käsitletakse lapsevanemate ja hooldajate töö- ja eraelu tasakaalu ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 2010/18/EL[3],

– võttes arvesse ELi soolise võrdõiguslikkuse strateegiat 2020–2025,

– Võttes arvesse Euroopa Investeerimisfondi ja Euroopa Investeerimispanga Grupi soolise võrdõiguslikku strateegiat[4],

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. juuni 2021. aasta määrust (EL) 2021/1060, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfond+, Ühtekuuluvusfondi, Õiglase Ülemineku Fondi ja Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu suhtes kohaldatavad finantsreeglid[5],

– võttes arvesse Euroopa Innovatsiooni- ja Tehnoloogiainstituudi ja Euroopa Innovatsiooninõukogu naisjuhtide programmi[6],

– võttes arvesse Euroopa teadusruumi soolise võrdõiguslikkuse kavasid[7],

– võttes arvesse oma 3. mai 2022. aasta resolutsiooni naiste majandusliku iseseisvuse saavutamise kohta ettevõtluse ja füüsilisest isikust töövõtja staatuse kaudu[8],

– võttes arvesse kodukorra artiklit 55,

---

[1] ELT L 204, 26.7.2006, lk 23, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2006/54/oj.
[2] ELT L 132, 17.5.2023, lk 21, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2023/970/oj.
[3] ELT L 188, 12.7.2019, lk 79, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2019/1158/oj.
[4] https://www.eib.org/en/publications/online/all/eib-evaluation-gender-strategy.
[5] ELT L 231, 30.6.2021, lk 159, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1060/oj.
[6] https://www.eit.europa.eu/our-activities/opportunities/eic-women-leadership-programme.
[7] https://rea.ec.europa.eu/publications/impact-gender-equality-plans-across-european-research-area-0_en.
[8] ELT C 465, 6.12.2022, lk 54.

– võttes arvesse põllumajanduse ja maaelu arengu komisjoni arvamust,

– võttes arvesse naiste õiguste ja soolise võrdõiguslikkuse komisjoni raportit (A10-0000/2025),

A. arvestades, et naistel on maapiirkondade majanduses keskne roll, kuid nende ettevõtluse ja majandusliku sõltumatuse ees seisavad endiselt õiguslikud, rahalised, kultuurilised ja taristulised tõkked; arvestades, et maapiirkonnad on euroopaliku eluviisi lahutamatu osa, kuna neis peitub tasakaal traditsioonide ja arengu vahel;

B. arvestades, et sihipärane praktiline toetus (nt mikrolaenud, mentorlus ja lihtsustatud menetlused) võib esmakordseid ettevõtjaid võimestada;

C. arvestades, et äärepoolseimates piirkondades ja äärealadel elavad naised seisavad eraldatuse, vananeva elanikkonna ja piiratud teenuste tõttu silmitsi üha suuremate probleemide ja takistustega;

D. arvestades, et ettevõtluse ja pereelu ühitamine on endiselt keeruline, eriti maapiirkondades, kus avalike teenuste kättesaadavus on piiratud;

E. arvestades, et sooline vägivald, häbimärgistamine ja toetuse puudumine õõnestavad naiste osalemist maapiirkondade sotsiaalses ja majanduslikus elus tugivõrgustike puudumise ja tuntavamate traditsiooniliste soorollide tõttu;

F. arvestades, et digikaasatus on oluline selleks, et naised pääseksid ligi koolitusele, turgudele ning kaugtöö- ja innovatsioonivõimalustele; arvestades, et tütarlastele antav teaduse, tehnoloogia, inseneeria ja matemaatika (MATI) alane haridus võib aidata soolist ebavõrdsust vähendada;

G. arvestades, et naiste toetamine põllumajanduses, traditsioonilistes käsitöö- ja loomesektorites aitab kaasa kohaliku majanduse vastupanuvõimele, kultuuri säilitamisele ja põlvkondade vahetusele;

H. arvestades, et soo järgi rühmitatud andmed on olulised selleks, et töötada välja maapiirkondade ettevõtluspoliitika, mis vastab tulemuslikult naiste erivajadustele;

Konkurentsivõime peavoolustamine

1. rõhutab, et naisettevõtjad on maapiirkondade innovatsiooni, ühtekuuluvuse ja konkurentsivõime peamine liikumapanev jõud; nõuab paremat juurdepääsu innovatsiooni rahastamisele, kohandatud toetusprogramme väikestele ja keskmise suurusega ettevõtjatele ning võimalusi rohelises ja digimajanduses, tagades naisettevõtjate täieliku osalemise tekkivatel turgudel;

2. nõuab struktureeritud mentorlusvõrgustike ja vastastikuse õppe platvormide arendamist, eelkõige sellistes valdkondades nagu digiüleminek, rahandus ja haldus;

3. nõuab tungivalt, et liikmesriigid reklaamiksid maapiirkondade naisettevõtjate edulugusid teadlikkuse suurendamise kampaaniate abil, et suurendada nähtavust, usaldust ja kogukonna kaasamist;

4. kutsub komisjoni ja Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituuti üles koostöös sotsiaalpartneritega analüüsima peamisi takistusi naiste tööhõivele ja ettevõtlusele, sealhulgas äärepoolseimates piirkondades ja äärealadel;

5. toetab komisjoni strateegiat, mis käsitleb hoiuste ja investeeringute liitu ning kaasavate rahastamisvahendite, sealhulgas märgistatud ELi investeeringute säästukonto loomist ja laiendamist, et suurendada ja hõlbustada ELi äriühingute juurdepääsu rahastamisele;

6. nõuab sihipäraseid investeeringuid digitaristusse, oskuste arendamisse ja kaasavatesse digipoliitika raamistikesse, millega tagatakse, et maapiirkondade naisi ei jäeta digiüleminekul kõrvale;

7. nõuab sihipäraseid meetmeid, et parandada naiste juurdepääsu maale, rahastamisele, haridusele ja koolitusele, eelkõige naissoost põllumajandustootjate ja ettevõtete omanike jaoks;

8. kutsub komisjoni üles eraldama asjakohaste programmide raames piisavalt rahalisi vahendeid, et toetada naiste juhitavaid ettevõtteid maapiirkondades ja äärealadel, eelkõige uuenduslikes sektorites ja turismisektoris;

Valmisoleku peavoolustamine

9. kutsub liikmesriike üles tagama, et haridus hõlmaks digioskusi ning MATI valdkonna õppeaineid viisil, mis seab kahtluse alla kahjulikud soostereotüübid ning toetab nõusoleku ja õiguste terviklikku õpetamist;

10. nõuab tungivalt, et liikmesriigid pakuksid sootundlikku koolitust, hädaabiteenuseid ja taristut, et leevendada kriiside mõju maakogukondadele;

Traditsiooniline kultuur ja käsitöö

11. kiidab kogukondi, kes võtavad omaks naiste juhitud kohaliku põllumajanduse, ning traditsioonilisi käsitööndusi, nagu need, mida edendavad kohalikud koduperenaiste ühendused, mälestisi ja muuseume, mis kõik aitavad edendada turismi ja sotsiaalset uhkust kohalikus kogukonnas;

12. rõhutab traditsioonilise käsitöö ja kohaliku ringmajanduse sotsiaal-majanduslikku potentsiaali, eriti eakate naiste puhul; kutsub komisjoni ja liikmesriike üles toetama koolitus-, rahastamis- ja nähtavusmeetmete kaudu põlvkondadevahelist ettevõtlust ja käsitööpõhiseid väärtusahelaid;

13. julgustab edendama elukestvat õpet, varasemate õpingute tunnustamist ja eakate naiste digikaasamist maapiirkondades;

14. nõuab suuremat toetust sajanditevanuste käsitöötraditsioonide, näiteks kudumise, tikkimise ja keraamika säilitamisele, nagu neid on edendanud arvukad maapiirkondade koduperenaiste ühendused;

Põllumajandus

15. rõhutab vajadust edendada naiste poolt põllumajanduses, sealhulgas pereettevõtetes antava panuse nähtavust, tunnustamist ja väärtustamist; nõuab sooliselt võrdset juurdepääsu maale, ühise põllumajanduspoliitika (ÜPP) vahenditele, nõustamisteenustele, innovatsioonitoetustele ja pärimisõigustele;

16. julgustab liikmesriike koguma soo järgi rühmitatud andmeid maaomandi, põllumajanduse juhtimise ja naiste mitteametliku panuse kohta;

17. nõuab meetmeid, mis toetaksid noori naispõllumajandustootjaid, kuna põlvkondade vahetumine on põllumajandusliku tegevuse säilitamise võti, ja see tagab nii toiduga kindlustatuse kui ka elujõulised maakogukonnad;

18. nõuab suuremat kaasatust maapiirkondades ning vastupidavaid ja hästi ühendatud piirkondi, mis pakuvad laiemale ühiskonnale turvalisi ja kvaliteetseid tooteid ja teenuseid;

Võrdne juurdepääs taristule ja teenustele

19. rõhutab, et võrdne juurdepääs taristule, näiteks kiirele internetiühendusele ja usaldusväärsele transpordile, on oluline selleks, et maapiirkondade naised saaksid osaleda majandus-, haridus- ja ühiskonnaelus;

20. julgustab investeerima sotsiaalsetesse ettevõtetesse, ühistutesse ja hooldusega seotud ärimudelitesse, mis võimestavad maapiirkondade naisi, tegeledes samal ajal kohalike vajadustega, nagu lastehoid, eakate hooldus ja kogukonna heaolu;

21. rõhutab, et piiratud juurdepääs tervishoiuteenustele, sealhulgas emade hooldusele ja vaimse tervise teenustele, mõjutab ebaproportsionaalselt naisi maapiirkondades, saartel ja äärepoolseimates piirkondades; kutsub liikmesriike üles tagama oluliste tervishoiuteenuste kättesaadavuse, taskukohasuse ja järjepidevuse mobiilsete kliinikute ja telemeditsiini abil;

Vägivald

22. tunnistab, et sooline vägivald, sealhulgas kodune, majanduslik, seksuaalne ja psühholoogiline väärkohtlemine, takistab tõsiselt naiste iseseisvust ja osalemist majanduselus maapiirkondades ja saartel;

23. kutsub komisjoni ja liikmesriike üles tagama, et naiste ettevõtlust maapiirkondades, saartel ja äärepoolseimates piirkondades toetatakse piisavalt 2027. aasta järgse mitmeaastase finantsraamistiku alusel, sealhulgas pakkudes rahastamist asjakohaste programmide kaudu, nagu ÜPP, programm „Euroopa horisont“ ja „Digitaalne Euroopa“; rõhutab, kui oluline on hõlbustada naiste juhitud maapiirkondade ettevõtete, ühistute ja kogukonnapõhiste projektide juurdepääsu ELi rahastamisele;

24. kordab vajadust tervikliku ELi strateegia järele, mis käsitleb naisettevõtlust maapiirkondades, saartel ja äärepoolseimates piirkondades, ning nõuab, et sellele strateegiale eraldataks sõnaselgelt sihtotstarbelised rahalised vahendid ja rahastamismehhanismid;

°

° °

25. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon nõukogule ja komisjonile.

SELETUSKIRI

Naised maapiirkondades, saartel ja äärepoolseimates piirkondades on kogukonna heaolu, majandusliku vastupanuvõime ja sotsiaalse ühtekuuluvuse peamine tõukejõud. Kuid kogu ELis, sealhulgas sellistes riikides nagu Poola, seisavad nad jätkuvalt silmitsi sotsiaalsete, rahaliste või õiguslike takistustega, mis piiravad nende täielikku osalemist majanduses. Käesoleva raporti eesmärk on neid probleeme selgitada, esitades samas praktilisi ja sihipäraseid soovitusi naiste ettevõtluse, sotsiaalse kaasatuse ja pikaajalise majandusliku sõltumatuse tugevdamiseks maapiirkondades.

Paljudes liikmesriikides mõjutab maapiirkondades elavaid naisi ebaproportsionaalselt puudulik juurdepääs rahastamisele, taskukohasele lapsehoiule, piisavatele transpordiühendustele, digitaristule ja sootundlikele tugisüsteemidele. Kuigi sooline palgalõhe ja tavapärane hoolduskoormus püsivad ka linnakeskkonnas, teravneb see probleem sageli just maapiirkondades. Näiteks Poolas ühitavad äärealadel ja väikese asustusega omavalitsustes elavad naised sageli tasustamata hooldustööd mitteametliku töö või pereettevõtlusega, ilma tunnustuseta ja sotsiaalkindlustuskaitseta. Siiski on rohujuuretasandi algatused, nagu kohalikud koduperenaiste ühendused või maapiirkondade ühistud, tõestanud, et õige institutsioonilise toetusega saavad naised juhtida edukat kohalikku majandust, säilitada kultuuripärandit ja luua kaasavaid innovatsiooni ökosüsteeme.

Käesolevas raportis rõhutatakse vajadust minna üksikutelt sekkumistelt üle terviklikumale ja sooteadlikumale lähenemisviisile. Selles kutsutakse üles peavoolustama soolist võrdõiguslikkust maaelu arengu, ühtekuuluvus-, digi- ja põllumajanduspoliitikas. Dokumendis rõhutatakse ka, kui oluline on koguda soo järgi rühmitatud andmeid, suurendada teadlikkust naiste panusest kohalikku majandusse ning toetada nende osalemist MATI valdkonnas ja digipöördes. Sellised meetmed on olulised tagamaks, et naisi ei jäetaks maapiirkondade ümberkujundamisel kõrvale.

Erilist tähelepanu pööratakse rahaliste vahendite kättesaadavusele. Maapiirkondades tegutsevatel naisettevõtjatel, eelkõige esmakordsetel ettevõtjatel või nendel, kes töötavad hooldus-, turismi- või traditsioonilistes käsitööSektorites, on endiselt ebaproportsionaalselt raske saada laenu ja ettevõtlustoetust. Sellega seoses väljendatakse raportis heameelt ELi investeeringute säästukonto (ISA) algatuse üle ja kutsutakse üles looma maapiirkondade naistele kohandatud spetsiaalset versiooni. Lisaks nõutakse tungivalt, et komisjon ja liikmesriigid tagaksid, et 2027. aasta järgne mitmeaastane finantsraamistik hõlmaks naiste ettevõtluse sihtotstarbelist rahastamist ÜPP, programmide „Euroopa horisont“ ja „Digitaalne Euroopa“ raames.

Raportis käsitletakse ka maapiirkondade tööjõu olemust põllumajanduses seoses soolise võrdõiguslikkusega. Vaatamata naiste kesksele rollile põllumajandustootmises ja põllumajandusettevõtete juhtimises, on nad ametlikus statistikas ja poliitika kujundamisel sageli nähtamatud. Endiselt on probleemiks juurdepääs maale, õiglane tasu, pärimisõigused ja juurdepääs ÜPP vahenditele. FEMM-komisjonile esitatud uuringutest nähtub, et paljudes liikmesriikides, sealhulgas Poolas, domineerivad endiselt sellised mustrid nagu „poeg kui pärija“ ja naiste panuse alahindamine.

Lisaks majandusele käsitletakse raportis seost teenustele juurdepääsu, vägivalla ja tõrjutuse vahel. Sooline vägivald on laialt levinud nähtus, millest maapiirkondades sageli ei teatata häbimärgistamise, teenuste puudumise ja tugevate traditsiooniliste soorollide tõttu. Raportis

rõhutatakse tungivat vajadust kättesaadavate, konfidentsiaalsete ja hästi rahastatud toetussüsteemide ning kogukonnapõhiste teadlikkuse suurendamise ja ennetusmeetmete järele.

Oluline on, et see algatus ei reageeri üksnes olemasolevale ebavõrdsusele, see pakub ka visiooni. Visiooni kaasavast maaelu arengust, kus naised ei ole teisejärgulised, vaid kesksed osalejad. Kus traditsiooniline käsitöö, põllumajandus, ringmajandus ja digitaalne innovatsioon ei välista üksteist, vaid on omavahel põimunud. Kus naiste töö on nähtav, väärtustatud ja toetatud.

Raport tugineb kehtivatele ELi õigusaktidele ja strateegiatele, sealhulgas tasustamise läbipaistvuse direktiiv, töö- ja eraelu tasakaalustamise direktiiv ja soolise võrdõiguslikkuse strateegia 2020–2025. See on kooskõlas ühissätete määruse eesmärkidega ning soolise võrdõiguslikkuse peavoolustamise ja territoriaalse ühtekuuluvuse põhimõtetega.

Käesoleva raporti koostamisel võeti arvesse akadeemiliste ekspertide, kodanikuühiskonna ja Euroopa Parlamendi liikmete seisukohti. Raportöör soovib tänada kõiki, kes jagasid oma kogemusi, analüüse ja praktilisi näiteid. Nende panus on aidanud kujundada poliitikakava, mis on nii ambitsioonikas kui ka reaalsuspõhine.

Naiste ettevõtlus maapiirkondades ei ole nišiküsimus. See on õigluse, ühtekuuluvuse ja kestliku arengu küsimus. Nüüd on aeg tegutseda.

LISA: SISENDI DEKLARATSIOON

Vastavalt kodukorra I lisa artiklile 8 kinnitab raportöör, et kasutas raporti projekti koostamisel oma raportis toimikuga seotud küsimuste kohta sisendmaterjali, mida ta sai järgmistelt huvide esindajatelt, kes kuuluvad kohustuslikku läbipaistvusregistrit käsitleva institutsioonidevahelise kokkuleppe[1] kohaldamisalasse, või järgmistelt kolmandate riikide ametiasutuste, sealhulgas nende diplomaatiliste esinduste ja saatkondade esindajatelt:

1. Huvide esindajad, kes kuuluvad kohustuslikku läbipaistvusregistrit käsitleva institutsioonidevahelise kokkuleppe kohaldamisalasse
South East Technological University-Ireland
Yolo - you only live once
Vereniging Universiteiten van Nederland
University of Galway
2. Kolmandate riikide ametiasutuste, sealhulgas nende diplomaatiliste esinduste ja saatkondade esindajad

Eespool esitatud loetelu koostamise eest vastutab ainuisikuliselt raportöör.

Kui füüsilised isikud on märgitud loetelus nimeliselt, ametikoha järgi või mõlema järgi, kinnitab raportöör, et ta on esitanud asjaomastele füüsilistele isikutele Euroopa Parlamendi andmekaitseteate nr 484 (https://www.europarl.europa.eu/data-protect/index.do), milles on kindlaks määratud nende isikuandmete töötlemise suhtes kohaldatavad tingimused ja sellise töötlemisega seotud õigused.

[1] Euroopa Parlamendi, Euroopa Liidu Nõukogu ja Euroopa Komisjoni 20. mai 2021. aasta institutsioonidevaheline kokkulepe kohustusliku läbipaistvusregistri kohta (ELT L 207, 11.6.2021, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_interinstit/2021/611/oj).